БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА ЎЗНАГАРОДЖАНА ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

ЧАЦВЕР
14 кастрычніка
1993 года
№ 14 (1701)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

ЛЮСТЭРКА

НЕ КОЖНЫ СТУДЭНТ ДАЦЯГНЕ ДА КАНЦА ВУЧОБЫ

Вучыцца з кожным годам становіцца ўсё складаней — часта даводзіцца чуць ад студэнтаў і іх бацькоў. Але аказваецца, што на самай справе гэтая акалічнасць амаль не ўплывае на імкненне прагрэсіўнай моладзі атрымаць вышэйшую адукацыю.

Так у 1985 годзе вучобу ў Беларускім дзяржаўным універсітэце (па розных прычынах) спынілі 633 чалавекі, у 1990 — 51, а ў мінулым 1992 — 753. Сярод прычын, па якіх студэнты пакідаюць сцены роднай альма-матэр, адразу выдзяляюцца дзве асноўныя. Самая вялікая група навучэнцаў штогод бывае адлічана за акадэмічную непаспяховасць, і тут назіраецца трывалая тэндэнцыя росту, асабліва сярод фізікаў і матэматыкаў: 40-50 чалавек з кожнага факультэта кожны год. Другая прычына — жаданне вучыцца ў іншым інстытуце. Часцей за ўсё, яно чамусьці ўзнікае ў студэнтаў біялагічнага, геаграфічнага, філалагічнага і, як ні дзіўна, юрыдычнага факультэтаў. Найбольшай асёдласцю вызначаюцца гісторыкі, журналісты і студэнты факультэта радыёфізікі і электронікі. Затое радыёфізікі і электроншчыкі, а з імі і студэнты механіка-матэматычнага факультэта і факультэта прыкладной матэматыкі, найчасцей проста кідаюць вучобу па асабістаму жаданню. Напэўна, гэта здараецца таму, што не хапае трывання і стыпендыі, каб займацца справай, якая і ў перспектыве не абяцае трывалай глебы пад нагамі. Іншая сітуацыя ў гісторыкаў, юрыстаў і журналістаў. Больш вольны працэс навучання не прыкоўвае іх на 5 гадоў да студэнцкай лаўкі, і дае магчымасць яшчэ да атрымання дыплома праявіць сябе ў розных галінах дзейнасці, а здараецца. і зацвердзіцца ў жыцці. У 1985 годзе вучобу на гістфаку пакінуў толькі адзін студэнт, на юрыдычным і факультэце журналістыкі — 2 чалавекі.

Ёсць і яшчэ адна прычына, па якой радзеюць студэнцкія рады,— парушэнне грамадскага парадку. Самай высокай эфектыўнасці ў гэтай справе дасягнулі навучэнцы факультэта радыёфізікі і электронікі: у 1985 — 1, 1990 — 6, 1992 — 1 чалавек. Любяць і ўмеюць весяліцца і юрысты з гісторыкамі. Хімікам, біёлагам, навучэнцам мехмата і факультэта прыкладной матэматыкі да іх далёка: за 1985, 1990, 1992 гады з гэтых факультэтаў не было адлічана ніводнага студэнта за парушэнне грамадскага парадку. І, увогуле, трэба адзначыць — студэнты з кожным годам становяцца ўсё больш узорнымі. Калі ў 1985, 1990 гадах раскошу быць адлічаным па такой рамантычнай прычыне маглі дазволіць сабе і фізікі, і журналісты, і філолагі з геаграфамі. то ў 1992 толькі адзін з гісторыкаў і адзін з радыёфізікаў-электроншчыкаў. Ці то парадкі ўжо не тыя, каб іх парушаць, ці то студэнты сталі болей даражыць магчымасцю атрымаць вышэйшую адукацыю. Прычым бясплатна.

НАДОЕЧЫ

Беларусь — універсітэт — Баварыя

Міжнароды семінар «Беларусь— Баварыя», які ладзіўся некалькі дзён таму ў Мінскім Інфармацыйна-культурным цэнтры па ініцыятыве БДУ і Вышэйшай школы Вюрцбург—Швайнфурт (Германія) прайшоў, па словах Віктара Генадзьевіча Шадурскага, начальніка ўпраўлення па міжнародных сувязях, паспяхова.

Семінар зрабіўся падзеяй не толькі для універсітэта. Гэта пацвярджаецца і тым высокім узроўнем, на якім вялася размова: напрыклад, прыезд да нас федэральнага міністра сувязі і тэлекамунікацыі спадара Бетча.

Цяпер Германія сапраўды з'яўляецца прыярытэтнай краінай, з якой вядзецца ўсебаковае супрацоўніцтва. Нягледзячы на палітычную нестабільнасць, на праблемы ў налогавай сістэме і сістэме цэнаўтварэння, Германія не баіцца мець справу з нашай Рэспублікай. Нават вельмі зацікаўлена ў такім супрацоўніцтве — амаль усе выдаткі па ажыццяўленню такой прадстаўнічай міжнароднай праграмы ўзяло на сябе Міністэрства эканомікі Баварыі, на семінары браў удзел Саветнік гэтага Міністэрства Ганс-Гельмут Рунк.

— Я вельмі задаволены работай кожнага, хто дапамагаў нам у арганізацыі семінара, — гаворыць Віктар Генадзьевіч. — Мы ўпэўніліся, што універсітэт здольны праводзіць мерапрыемствы такога маштабу, і нават можа выступаць у якасці пасрэдніка паміж нашымі прадпрымальнікамі і замежнымі, спрыяць наладжванню карысных кантактаў.

У ВАС ЁСЦЬ ШАНЦ

ЗА ВЫДАТНЫЯ ДАСЯГНЕННІ

З гэтага года ва універсітэце ўводзяцца дзве новыя прэміі за выдатныя дасягненні ў навуковай дзейнасці. Прэмія імя У. І. Пічэты, першага рэктара універсітэта, вядомага гісторыка, і прэмія імя А. Г. Сеўчанкі, таленавітага фізіка, героя працы і таксама былога рэктара універсітэта. Больш падрабязна расказаць аб новых прэміях мы папрасмілі прарэктара па навуковай рабоце Анатоля Іванавіча ЛЕСНІКОВІЧА.

— Анатоль Іванавіч, што гэта за прэміі і каму яны будуць прысуджацца?

— Прэмія імя У. І. Пічэты штогод будзе прысуджацца за лепшыя навуковыя працы ў галіне сацыяльных і гуманітарных навук. Прэмія імя А. Н. Сеўчанкі — за працы па перспектыўных напрамках, якія уносяць «значны ўклад у развіццё прыродазнаўчай навукі і тэхнікі» А таксама за стварэнне новай тэхнікі, тэхналогіі і матэрыялаў з мэтай збережэння рэсурсаў і энергіі, абароны навакольнага асяроддзя, за распрацоўку новых вучэбных дапаможнікаў, падручнікаў, вучэбнага абсталявання.

— Якія патрабаванні прад'яўляюцца да навуковых работ, што вылучаюцца на атрыманне прэмій?

— Па-першае, яны павінны быць апублікаваны да іх прадстаўлення на разгляд Камісіі па прэміях, а новыя ўзоры тэхнікі, тэхналогіі і матэрыялаў — укаранены ці прыняты для ўкаранення ў вытворчасць. Да разгляду не дапускаюцца работы, якія былі ўзнагароджаны альбо прадстаўлены да ўзнагароджання іншымі прэміямі. Вылучэнне работ праводзіцца па выніках факультэцкіх навуковых канферэнцый, прысвечаных Дню заснавання Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

— Акрамя прызнання заслуг у навуковай дзейнасці, існуе яшчэ і матэрыяльны бок справы?

— Памер прэмій штогод будзе вызначацца Вучоным Саветам, але ён будзе не ніжэйшым за 30 мінімальных заработных плат. Ды і прызнание, як вы ўжо сказалі, рэч не апошняя. Асобам, якія будуць узнагароджаны гэтымі прэміямі, прысвойваецца званне «Лаўрэат прэміі імя У. І. Пічэты Белдзяржуніверсітэта», «Лаўрэат прэміі імя А. Н. Сеўчанкі Белдзяржуніверсітэта».

ПАДПІСКА-94

«ВЕСНІК БДУ»

Працягваецца падпіска на першы квартал 1994 года. Яна праходзіць у вельмі складаных умовах, якія выклікаюць значным павышэннем цэн на паперу, друкарскія работы, паслугі прадпрыемстваў сувязі, і закончыцца 14 лістапада.

Часопіс «Веснік Беларускага дзяржаўнага універсітэта» у параўнанні з іншымі рэспубліканскімі выданнямі прапануе найбольш выгадныя ўмовы падпіскі. Кошт падпіскі на часопіс па серыях такі: С. І — фізіка, матэматыка механіка (інд. 74851) — 100 руб.; С. 2 — хімія, біялогія, геаграфія (інд. 74852) — 100 руб.; С. 3 — гісторыя, філасофія, паліталогія, сацыялогія, эканоміка, права (інд. 74853) — 100 руб.

Зазначым, што нават пры ўстаноўленай цане страты ад выдання часопіса будуць вялікімі. Натуральна, мы не мяркуем перакладваць усе выдаткі на плечы падпісчыкаў. У той жа час рэдакцыя не адмовіцца ад фінансавай падтрымкі з боку дабрачынцаў выдання.

Вядома, што лепшая рэклама часопісу — яго змест. Але многае залежыць і ад таго, як прапагандуецца і папулярызуецца выданне. Вось чаму ў час правядзення падпіскі мы разлічваем на дапамогу і падтрымку ў справе папулярызацыі «Весніка БДУ» усіх, хто неабыякавы да будучыні беларускай навукі, каго турбуе адраджэнне нацыянальнай свядомасці, роднай мовы і культуры.

Падпіска на «Веснік БДУ» прымаецца ва ўсіх аддзяленнях сувязі Рэспублікі Беларусь.

У розничны продаж часопіс не паступае.

РЭДАКЦЫЯ І РЭДКАЛЕГІІ ЧАСОПІСА.

ПРЭМІЯ АСАЦЫЯЦЫІ

На прэмію Асацыяцыі еўраазіятскіх універсітэтаў — у гэтую асацыяцыю ўваходзяць універсітэты, размешчаныя на тэрыторыі былога Саюза і прызнаныя такімі па строгіх крытэрыях — Вучоным Саветам Белдзяржуніверсітэта пасмяротна выдвінуты працы прафесара, загадчыка кафедры біяхіміі Анатоля Цімафеевіча Пікулева. Гэтыя навуковыя працы па даследаванню ўздзеяння малых доз радыяцыі на жывыя арганізмы былі пачаты прафесарам Пікулевым яшчэ 30 гадоў назад, якую актуальнасць набылі яны сёння тлумачыць залішне.

Прэмія Асацыяцыі еўраазіятскіх універсітэтаў заснавана ў бягучым 1993 годзе і, на думку Вучонага Савета БДУ, дастанецца менавіта працам беларускага вучонага Анатоля Цімафеевіча Пікулева.

РАТУЙЦЕ!

ДРУГІ ПОЛЮС ХОЛАДУ

Студэнты факультэта радыёфізікі і электронікі і факультэта біялогіі тыдзень адпачывалі на незапланаваных канікулах. І, увогуле, усе, хто працуюць альбо вучацца ў памяшканні філіяла БДУ ў Шчамысліцы, з 5 кастрычніка былі распушчаны па дамах. У будынку філіяла. які размешчаны ў нізкім сырым месцы пануе страшэнны холад. Не дапамагае нават верхняе адзенне. Студэнты, што жывуць у Мінску яшчэ маюць шанц не адубянець, бо дома могуць пагрэцца ля пліты ці ў гарачай ванне. Тыя ж, хто жыве ў інтэрнаце,— асуджаны. У інтэрнаце таксама не ўключана ацяпленне і няма гарачай вады.

НАВІНЫ АД «ІНТЭРНЬЮСА»

На мінулым тыдні ў Мінск наведалася амерыканская дабрачынная арганізацыя «Інтэрньюс», якая займаецца падтрымкай недзяржаўнага тэлебачання на тэрыторыі былога Саюза. Каб захаваць у краіне ідэю дэмакратыі патрэбны незалежныя сродкі масавай інфармацыі, якімі, на думку амерыканцаў, могуць стаць мясцовыя студыі тэлебачання і недзяржаўныя накшталт ММ-4.

Прыбыванне «Інтэрньюса» пачалося з банкета і знаёмстваў, а закончылася семінарам і сумеснымі здымкамі (на сучасным амерыканскім абсталяванні) навін для ММ «4». Амерыканцы з «Інтэрньюса» не ставілі сваёй мэтай навучыць беларускіх журналістаў і аператараў здымаць сюжэты па-амерыканску, а імкнуліся паказаць, як рабіць іх якаснымі і аб'ектыўнымі, згодна з рознымі этычнымі і эстэтычнымі нормамі. Падобныя семінары «Інтэрньюс» праводзіў болей як у 10 месцах былога Саюза: У Алма-Аце, Краснаярску, Екацярынбургу, Самары, Маскве, Кіеве, у Цэнтральнай Азіі, на Каўказе і ў Сібіры. Але, як лічыць Пол Грынберг, дырэктар праграм навучання, падтрымка мясцовым і незалежныя студыям Беларусі больш неабходна, чым сібірскім. І, мяркуючы па ўсяму, ён не памыляецца.

СПРАВАЗДАЧА РЭКТАРА БЕЛДЗЯРЖУНІВЕРСІТЭТА Ф. М. КАПУЦКАГА НА ПАСЯДЖЭННІ ВУЧОНАГА САВЕТА

Удасканаленне вучэбнага працэсу, далейшае развіццё сацыяльна-гуманітарнай адукацыі, перабудова сістэмы кіравання ўніверсітэтам, выкарыстанне навуковага патэнцыялу ўніверсітэта, а таксама стварэнне ўласнай нарматыўна-рэгулюючай базы і клопат аб сацыяльнай абароненасці супрацоўнікаў і студэнтаў універсітэта — гэтыя пытанні былі ў цэнтры ўвагі дзейнасці рэктарата ў справаздачны перыяд.

Навукова-метадычны савет і вучэбна-метадычнае ўпраўленне ў 1992—1993 навучальным годзе засяроджвалі сваю ўвагу на падрыхтоўчай рабоце да пераходу на шматузроўневую сістэму падрыхтоўкі спецыялістаў, перабудове гуманітарнай падрыхтоўкі, пашырэнні прымянення беларускай мовы ў выкладанні, арганізацыі выдавецкай дзейнасці, удзеле ў распрацоўцы новых спецыяльнасцей вышэйшых навучальных установ.

Загадам Міністра адукацыі Беларусі наш універсітэт прызначаны галаўной арганізацыяй па распрацоўцы вучэбных планаў і кваліфікацыйных характарыстык па ўсіх спецыяльнасцях прыродазнаўча-навуковага і гуманітарнага профіляў, акрамя спецыяльнасцей напрамкаў «Культуралогія» і «Мастацтва». На працягу 1993—1994 навучальнага года мы павінны распрацаваць вучэбную дакументацыю з улікам новага пераліку спецыяльнасцей і шматузроўневай сістэмы адукацыі. Па большасці спецыяльнасцей у гэтым напрамку праведзена значная работа.

У рабочых вучэбных планах мінулага года прадугледжвалася гуманітарная падрыхтоўка па прыродазнаўчых факультэтах у аб'ёме ад 20 да 31 працэнта. Але пры гэтым на шэрагу факультэтаў пачала ўдзяляцца значная ўвага вывучэнню замежных моў. На гістарычным факультэце замежная мова вывучалася ў аб'ёме 580 гадзін, на факультэтах журналістыкі, філасофска-эканамічным, філалагічным і фізічным на замежную мову адведзена каля 400 гадзін, што ў два разы перавышае норму, устаноўленую ў свой час тыпавымі вучэбнымі планамі.

* * *

Сучасны стан нашага грамадства, неабходнасць радыкальных пераўтварэнняў у эканоміцы, сацыяльна-палітычным і культурным жыцці акрэслілі стратэгічныя прыярытэты ў сферы сацыяльна-гуманітарнай адукацыі.

Трэба адзначыць, што класічная структура ўніверсітэта традыцыйна мела на ўвазе наяўнасць сур'ёзнага гуманітарнага кампанента, і ў гэтым сэнсе БДУ усё больш поўна і рэльефна пачынае адпавядаць класічным стандартам.

Тэндэнцыі такія, што ў мінулым навучальным годзе ва ўніверсітэце створаны 9 новых кафедраў, якія ў большай ці меншай ступені звязаны з сацыяльна-гуманітарнымі навукамі.

У сферы сацыяльна-гуманітарнай адукацыі ўніверсітэта заняты 85 прафесараў (47 працэнтаў ад іх колькасці ў БДУ), а выкладчыкаў сацыяльна-гуманітарнага цыклу маладзей за 40 гадоў — 224 чалавекі, што складае каля 58 працэнтаў. Тут працуе 167 выкладчыкаў пенсійнага ўзросту (ці 63 працэнты).

У снежні 1992 года была праведзена рэарганізацыя Цэнтра сацыяльна-гуманітарных навук, што дазволіла прыдаць больш сістэмны і мэтанакіраваны характар удасканаленню гуманітарнай адукацыі ва універсітэце, павысіць эфектыўнасць навуковых даследаванняў і палепшыць падрыхтоўку кадраў. У выніку ў БДУ карэнным чынам мадэрнізіравана структура і змест курсаў сацыяльна-гуманітарных навук, распрацавана іх праграмна-метадычнае забеспячэнне, што дазволіла закласці асновы сістэмы гуманітарнай падрыхтоўкі, у цэлым адпавядаючай сучасным патрабаванням. Цяпер гуманітарныя дысцыпліны выкладаюцца студэнтам у рамках адзінага комплексу, які ўключае ў сябе: гістарычныя і беларусазнаўчыя прадметы, культуралагічныя дысцыпліны, эканамічныя і сацыяльна-палітычныя навукі, філасофскія, праваназнаўчыя веды, псіхолага-педагагічныя дысцыпліны, замежныя мовы.

На працягу 1992—1993 навучальнага года праведзена вялікая работа па арганізацыі падрыхтоўкі спецыялістаў па шэрагу новых вельмі актуальных і перспектыўных спецыяльнасцей. Сярод іх: псіхалогія на філасофска-эканамічным факультэце, міжнароднае права на юрыдычным, міжнародныя адносіны на гістарычным, славянская філалогія на філалагічным факультэце.

У справаздачны перыяд значна ўдасканалены структура і змест падрыхтоўкі спецыялістаў на філалагічным і гістарычным факультэтах (дэканы Лойка А. А. і Шупляк П. А.), якія вядуць вялікую работу па рэалізацыі праграмы нацыянальна-культурнага Адраджэння Беларусі. У цяперашні час на філалагічным факультэце дзейнічаюць два аддзяленні: беларускай філалогіі і замежнай філалогіі — дзе вядзецца падрыхтоўка спецыялістаў-філолагаў як у галіне нацыянальнай мовы, так і ў розных напрамках славянскай філалогіі. Створаны неабходныя перадумовы для арганізацыі падрыхтоўкі спецыялістаў па класічнай філалогіі.

На гістарычным факультэце адкрыты шэраг новых спецыялізацый, сярод якіх «Беларусь у Вялікім княстве Літоўскім», «Палітычная гісторыя славянскіх народаў» і інш. Амаль на ўсіх гуманітарных факультэтах паспяхова асвойваецца практыка падрыхтоўкі спецыялістаў на платнай падставе, што сведчыць аб высокім прэстыжы гуманітарнай адукацыі ў БДУ. У гэтым навучальным годзе 130 студэнтаў універсітэта будуць навучацца па кантракту (на платнай падставе) на гуманітарных і 70 — на прыродазнаўчых факультэтах.

Асаблівая ўвага звярталася ў справаздачным перыядзе на праблему перавода выкладання сацыяльна-гуманітарных дысцыплін на беларускую мову.

Праца па выкананню «Дзяржаўнай праграмы развіцця беларускай мовы і іншых нацыянальных моў у Рэспубліцы Беларусь» у Белдзяржуніверсітэце ў цэлым была ўхвалена ў пастанове Камісіі Вярхоўнага Савета Беларусі па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны «Аб ажыццяўленні Закона аб мовах у сістэме ВНУ рэспублікі».

Аб дастаткова высокім узроўні гуманітарнай адукацыі ва універсітэце сведчаць і тыя абставіны, што ў апошнія гады істотна ўзрос конкурс сярод абітурыентаў, наступаючых на гуманітарныя факультэты. Па такіх спецыяльнасцях, як псіхалогія, правазнаўства, эканоміка, філасофія, сацыялогія, гісторыя і іншых ён значна вышэй, чым на прыродазнаўчых факультэтах.

Значная і мэтанакіраваная работа вялася ў справаздачны год у галіне навуковых даследванняў, прысвечаных актуальным праблемам сацыяльна-гуманітарных ведаў.

На філалагічным, гістарычным і філасофска-эканамічным факультэтах, кафедрах філасофіі і метадалогіі навукі, эканамічнай тэорыі паспяхова развіваюцца не толькі фундаментальна-тэарэтычныя даследванні ў галіне сацыяльна-гуманітарных ведаў, але і выконваюцца распрацоўкі ў сферы прыкладных сацыяльных тэхналогій у рамках дадаткова фінансуемых навукова-даследчых праектаў і праграм.

Нягледзячы на значныя цяжкасці, звязаныя з рэзкім падаражаннем выпуску кніжнай прадукцыі, на працягу 1992—1993 гг. выдадзена больш за 30 манаграфій і падручнікаў па гуманітарных навуках, прычым каля 40 працэнтаў з іх на беларускай мове. У справаздачны перыяд па сацыяльна-гуманітарных навуках абаронены 5 доктарскіх і 25 кандыдацкіх дысертацый.

Разам з тым, кардынальныя задачы развіцця ўніверсітэцкай адукацыі ў кантэксце стварэння нацыянальнай адукацыйнай сістэмы, якая б арганічна аб'ядноўвала ў сабе ўласныя дасягненні і лепшыя ўзоры сусветнага педагагічнага вопыту, патрабуе далейшага творчага пошуку і сучасных падыходаў да вырашэння актуальнай праблемы ўдасканалення зместу, структуры і арганізацыі выкладання сацыяльна-гуманітарных дысцыплін ва ўніверсітэце.
Тут перш за ўсё неабходна звярнуць увагу на тое, каб арганічна злучыць у прапаноўваемых студэнтам і аспірантам курсах перадавыя дасягненні беларускай нацыянальнай культуры і навукі з лепшымі ўзорамі сусветнага культурнага і навукова-тэхналагічнага вопыту.

Патрабуе пастаяннай і мэтанакіраванай увагі задача распрацоўкі сучаснай інфраструктуры спецыяльнасцей і спецыялізацый у сферы сацыяльна-гуманітарнай адукацыі, якая б была здольнай гібка і дынамічна адлюстроўваць нацыянальныя інтарэсы суверэннай Рэспублікі Беларусь. Цэнтру сацыяльна-гуманітарных навук патрэбна распрацаваць перспектыву адкрыцця ва універсітэце такіх спецыяльнасцей і спецыялізацый, як «геалогія і гісторыя рэлігіі», «эканоміка рынку і менеджмент», «сацыяльная экалогія», «палітычная сацыялогія і тэорыя адміністрыравання», «сацыяльная педагогіка, «мастацтвазнаўства», «класічная філалогія», «камп'ютэрная лінгвістыка», «рамана-германская філалогія» і іншыя.

Важным напрамкам дзейнасці універсітэта ў галіне гуманітарнай адукацыі з'яўляецца падрыхтоўка, перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі спецыялістаў. Тут неабходна, абапіраючыся на рашэнне БелВАКа і сучасныя тэндэнцыі у развіцці гуманітарных навук, распрацаваць новую наменклатуру спецыяльнасцей, па якіх будзе ажыццяўляцца падрыхтоўка спецыялістаў праз аспірантуру і дактарантуру.

На ўсіх гуманітарных факультэтах належыць актыўна ўкараняць практыку адкрыцця спецыяльных курсаў павышэння кваліфікацыі па розных напрамках сацыяльна-гуманітарных ведаў. Гэта будзе адпавядаць сучасным патрабаванням, прадыктаваным неабходнасцю ўваходжання ВНУ у цывілізаваны рынак, а таксама адказваць на надзённыя патрэбы нашай рэспублікі. Неабходны кадравы патэнцыял для гэтай дзейнасці універсітэт мае, справа толькі за ініцыятывай і творчым падыходам да гэтай справы. Так, напрыклад, на філалагічным факультэце маюцца ўсе неабходныя перадумовы для арганізацыі падобных курсаў павышэння кваліфікацыі, на якіх можна даваць настаўнікам-русістам другую спецыяльнасць выкладчыка беларускай мовы і літаратуры. Аналагічныя магчымасці існуюць і для падрыхтоўкі перакладчыкаў-беларусістаў. Такую работу патрэбна аператыўна праводзіць і таму, што некаторыя ВНУ рэспублікі, перахапіўшы ініцыятыву ў універсітэта, ужо яе ажыццяўляюць.

У апошні час склаліся сур'ёзныя цяжкасці з выданнем вучэбнай і навуковай літаратуры. У 1992 г. універсітэт змог выдзеліць на гэтыя мэты толькі 1,2 млн. рублёў, што значна менш патрабуемых затрат. У 1993 г. пры Міністэрстве адукацыі створаны навукова-метадычны цэнтр вучэбнай кнігі і сродкаў навучання, які закліканы вызначаць прыярытэты выдавецкай палітыкі ў гэтай сферы. Але цяжка разлічваць на тое, што ў рамках такой цэнтралізаванай сістэмы праблемы універсітэта будуць цалкам вырашаны. Таму трэба ў самы кароткі тэрмін стварыць у БДУ рэдакцыйна-выдавецкі савет, які павінен у самыя сціслыя тэрміны распрацаваць комплексную праграму выдавецкай дзейнасці універсітэта.

Гаворачы аб развіцці гуманітарнай адукацыі ў БДУ, нельга не адзначыць і такой важнай праблемы, як распрацоўка сучасных інфармацыйных тэхналогій, камп'ютэрызацыі вучэбнага працэсу і навуковых даследванняў у сферы сацыяльна-гуманітарных ведаў. Тут пакуль гаспадарацць традыцыйныя падыходы, і гуманітарная навука значна ўступае прыродазнаўчым па параметрах эфектыўнасці выкарыстання сучаснай вылічальнай тэхнікі. Гэта становішча неабходна тэрмінова выпраўляць і знайсці сродкі для распрацоўкі сучасных інфармацыйных тэхналогій у галіне гуманітарнай адукацыі.

У бягучым навучальным годзе Вучоны Савет універсітэта разглядаў работу філасофска-эканамічнага факультэта. Ход выканання прынятага рашэння знаходзіцца пад асобым кантролем рэктарата. Да гэтага трэба дадаць, што ФЭФ — факультэт, які дынамічна развіваецца, і там праглядваюцца відавочныя магчымасці для адкрыцця шэрагу новых перспектыўных спецыяльнасцей, напрыклад, сацыяльнай экалогіі (са стварэннем аддзялення і прыёмам на першы курс студэнтаў у колькасці 20 чалавек). У сувязі з гэтым быў бы сэнс падумаць аб магчымасці пераводу аддзялення «Паліталогія» на юрыдычны факультэт з перспектывай значнага пашырэння праваовай падрыхтоўкі будучых спецыялістаў у галіне паліталогіі, паколькі патрэба ў «чыстых» палітолагах, падрыхтаваных у традыцыях тэарэтычнага акадэмізму ў нашай рэспубліцы не так яскрава выражана. У выпадку прыняцця гэтай прапановы можна было б арганізаваць падрыхтоўку комплексных спецыялістаў, умоўна названых «юрыст-палітолаг».

У мэтах абнаўлення важнейшых напрамкаў падрыхтоўкі спецыялістаў на ФЭФе, і перш за ўсё, на аддзяленні філасофіі неабходна ўвесці такія папулярныя і актуальныя спецыяльнасці, як культуралогія і мастацтвазнаўства, філасофія і метадалогія навукі.

Перспектыўнай навацыяй магло б стаць адкрыццё міжаддзяленчай «элітнай» спецыялізацыі «тэорыя і практыка сацыяльнага адміністрыравання», якая б мела міжпрадметны, сістэмны характар і прадугледжвала б падрыхтоўку спецыялістаў у галіне сучасных сацыяльных тэхналогій, а таксама навуковага абгрунтавання экспертных рашэнняў у сферы сацыяльна-палітычнай і эканамічнай дзейнасці. На гэту спецыялізацыю можна было б залічыць па 2—3 студэнты з аддзяленняў эканомікі, сацыялогіі, псіхалогіі. У выпадку рэалізацыі гэтых прапаноў паўстае пытанне аб утварэнні новай агульнауніверсітэцкай кафедры «Сацыяльнай экалогіі і філасофіі культуры», пры якой павінна функцыяніраваць існуючая цяпер навукова-даследчая лабараторыя сацыяльна-экалагічных даследванняў. Яна павінна забяспечваць вучэбны працэс на ўсіх факультэтах па праблемах сацыяльнай экалогіі (для студэнтаў і аспірантаў), на гуманітарных факультэтах па праблемах філасофіі і метадалогіі гуманітарных навук (для студэнтаў і аспірантаў), у рамках сацыяльнай падрыхтоўкі на аддзяленнях філасофіі і сацыяльнай экалогіі ФЭФа.

На базе дзейнічаючай кафедры філасофіі і метадалогіі навукі арганізуецца кафедра з ранейшай назвай, якая ў саставе 12 чалавек будзе забяспечваць вучэбны працэс па філасофіі і метадалогіі навукі на прыродазанаўчых факультэтах.

Рацыянальнасць такой структурнай перабудовы тлумачыцца як чыста змястоўнымі, навуковымі і вучэбна-метадычнымі меркаваннямі, так і тымі абставінамі, што цяперашняя адзіная кафедра, якая ажыццяўляе вельмі шырокі спектр функцый, практычна не можа быць аптымальнай і кіруемай структурай.

* * *

Глыбокую заклапочанасць выклікае ў нас палажэнне, што складваецца апошнім часам з выкарыстаннем вялікага навуковага патэнцыяла універсітэта. Неаднаразовыя дэкларацыі аб прыярытэтным развіцці навукі і адукацыі, якія прэтэндуюць на выражэнне дзяржаўнай палітыкі, не выконваюцца. Паступова нарастаючае адставанне ў фінансавым, тэхнічным і інфармацыйным забеспячэнні навукова-даследчых работ прымае незваротны характар. Супрацьстаяць гэтай тэндэнцыі ў цяперашніх умовах вельмі цяжка, але неабходна.

Пэўныя магчымасці дае пашырэнне кантактаў з замежнымі партнёрамі, навуковыя камандзіроўкі і стажыроўкі за мяжой.

Гэтае пытанне будзе разглядацца на Вучоным Савеце у канцы года асобна. Абнадзейвае той факт, што інтэлектуальны патэнцыял універсітэта амаль не памяншаецца: колькасць навуковых супрацоўнікаў зменшылася за апошні год толькі на 10%, калі ў цэлым па рэспубліцы гэта склала прыблізна 30%. У 1992 г. супрацоўнікі ўніверсітэта абаранілі 23 доктарскія і 52 кандыдацкія дысертацыі, а за першую палову бягучага года адпаведна 6 доктарскіх і 56 кандыдацкіх (у тым ліку 2 — дактаранты і 28 аспірантаў).

У цяперашні момант ва ўніверсітэце працуе 200 доктараў і 1250 кандыдатаў навук. Аб'ём фінансавання навуковых даследванняў па стану на 1 ліпеня 1993 г. склаў 1,5 млн. рублёў, пры гэтым 70% яго атрымана з розных бюджэтных крыніц. Гэтага фінансавання дастаткова для захавання кадравага забеспячэння навукова-даследчых работ.

Для больш актыўнага выкарыстання рыначных шляхоў падтрымкі НДР праводзіцца ўладкаванне ўзаемадзеяння з камерцыйнымі структурамі і рэарганізацыя навукова-даследчай часткі. Гэта прадугледжвае выдзяленне інавацыйнай групы, якая будзе падначалена намесніку прарэктара па інавацыйнай рабоце. Ствараецца цэнтр калектыўнага выкарыстання каштоўнага абсталявання.

Складаныя пераўтварэнні перажыло былое СКТБ з вопытнай вытворчасцю. Арэндная фірма «АУДЕ», створаная пад націскам рынычных змен у 1991 годзе на базе СКТБ, у канцы 1992 года апынулася на мяжы банкруцтва. Кіраўніцтва фірмы не шукала выхаду на шляху супрацоўніцтва з універсітэтам, што прывяло да паралічу яе дзейнасці. Калектыў звярнуўся за дапамогай ва ўніверсітэт, і рэктарат аператыўна прыняў дастаткова энергічныя меры на ліквідацыі фірмы як юрыдычнай асобы і стварэнні замест яе навукова-інжынернага цэнтра з правамі структурнай адзінкі. У сваёй дзейнасці цэнтр зарыентаваны на завяршэнне навуковых распрацовак вучоных БДУ у частцы завяршэння вопытна-канструктарскіх работ і выраба вопытна-эксперыментальных узораў, а таксама на праведзенне самастойных работ у той ступені, у якой гэта патрэбна для забеспячэння яго нармальнага функцыяніравання, і на ўдзел у вучэбным працэсе.

У адпаведнасці з устаноўленымі напрамкамі дзейнасці ў цяперашні час створаны і працуюць тры навукова-інжынерныя аддзелы і вытворча-эксперыментальны аддзел. Агульная колькасць супрацоўнікаў НІІ БДУ у параўнанні з СКТБ зменшылася прыблізна ў два разы і па стану на 1 верасня бягучага года склала 141 чалавек. Сумесна з кафедрамі і факультэтамі ўніверсітэта Цэнтр працуе над завяршэннем 20 навукова-даследчых работ з фінансаваннем іх са сродкаў рэспубліканскага бюджэту, акрамя таго, выконвае 21 тэму па гаспадарчых дагаворах з прадпрыемствамі і арганізацыямі Беларусі і СНД. Агульны аб'ём фінансаван

СПРАВАЗДАЧА РЭКТАРА Ф. М. КАПУЦКАГА НА ПАСЯДЖЭННІ ВУЧОНАГА САВЕТА БЕЛДЗЯРЖУНІВЕРСІТЭТА

(Працяг. Пачатак на 2-й стар.).

ня па стану на 1.09.93 па НІЦ складае 119,4 млн. рублёў.

У бліжэйшы час цэнтр прыступае да распрацоўкі і асваення эксперыментальных узораў вучэбна-лабараторнага абсталявання і сродкаў навучання па заказу Міністэрства адукацыі Беларусі. Не трэба забываць, што НІЦ мае спецыфічныя адрозненні ад чыста навукова-даследчых падраздзяленняў універсітэта: у яго структуры ёсць вытворча-эксперыментальны аддзел, якім вядзецца выраб асобных вузлоў і экземпляраў, а таксама дробнасерыйная вытворчасць.

Мэтазгодна і КБ спецтэхнікі рэарганізаваць падобным чынам, стварыўшы на яго аснове структурнае падобныя чынам, стварыўшы на яго аснове структурнае падраздзяленне НДІ ПФП.

Але ж падтрымка структур тыпу КБ універсітэтам за кошт бюджэтных сродкаў не можа разглядацца як асноўная крыніца фінансавання. Наадварот, работа былых КБ павінна быць арганізавана такім чынам, каб яны давалі прыбытак, які б накіроўваўся на фінансаванне навукова-даследчых кафедраў. Адзін з сучасных шляхоў рэалізацыі вытворчых магутнасцей і канструктарскага патэнцыялу былых КБ — гэта ўваходжанне іх у структуры, фарміруемыя тэхнапаркам, якія, як вядома з сусветнай практыкі, найлепшым чынам спалучае інтарэсы ВНУ і малага бізнесу з навукаёмкай вытворчасцю.

Мінскі навукова-тэхналагічны парк — акцыянернае таварыства закрытага тыпу ўжо зарэгістраваны як юрыдычная асоба і пачынае сваю работу. Актыўны ўдзел у распрацоўцы праекта Мінскага тэхнапарка прымае нямецкі бок. Сярод зацікаўленых напрамкаў — інфармацыйныя тэхналогіі, лазерная тэхніка, аўтаматызаваныя сістэмы і спецабсталяванне, новыя матэрыялы і тэхналогіі.

* * *

Важны стваральны крок быў зроблены ў перабудове сістэмы кіравання ўніверсітэтам. Перш за ўсё — гэта распрацоўка, абмеркаванне на факультэтах, зацвярджэнне Вучоным Саветам у студзені бягучага года новага Статута Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Ён уведзены ў дзеянне з 1 лютага 1993 года.

Створаны на аснове Закона «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь» новы Статут вызначае і замацоўвае галоўныя задачы і асноўныя напрамкі дзейнасці ўніверсітэта ва ўмовах фарміравання рыначных адносін. У аснову Статута пакладзена непарыўнае спалучэнне дэмакратычных прынцыпаў і цэнтралізма, замацаваны статус прафесара і дацэнта, выкладчыка і супрацоўніка, вызначана роля факультэтаў і кафедраў ў арганізацыі глабальнага абнаўлення вучэбных планаў, класіфікацыйных характарыстык спецыяльнасцей, у адыходзе ад кананічнасці і акадэмізму і набліжэнні вучэбнага працэсу да навуковай дзейнасці, падрыхтоўцы сучаснага спецыяліста, арыентаванага на непарыўную самаадукацыю і засваенне новых ведаў. Шмат месца ў Статуце адведзена рознабаковым пытанням сацыяльнай абароны прафесарска-выкладчыцкага, навуковага і адміністрацыйна-гаспадарчага персаналу універсітэта пры вострым эканамічным крызісе, што акутаў усе галіны гаспадарчага комплексу рэспублікі.

Выконваючы рашэнне Савета універсітэта ад 28 верасня 1992 г., рэктарат у снежні мінулага года вырашыў яшчэ адну застарэлую праблему — утварыў агульнаправавы аддзел універсітэта, з ускладаннем на яго супрацоўнікаў вырашэння пытанняў арганізацыйна-прававога забеспячэння ўпраўленчай дзейнасці. Новая структурная адзінка была ўтворана без павелічэння колькасці апарата кіравання, за лік існуючых штатаў.

За гэты час агульнаправавы аддзел, хоць і павольна, але некалькі палепшыў арганізацыйна-прававое забеспячэнне кіраўніцкай дзейнасці, справу прававой дапамогі студэнтам і супрацоўнікамуніверсітэта.

Аднак распрацоўка і давядзенне да ВНУ падзаконных нарматыўных актаў адстае ад рэальнага жыцця. Напрыклад, толькі ў ліпені гэтага года мы атрымалі палажэнне аб вышэйшай навучальнай установе Рэспублікі Беларусь, а на сённяшні дзень мы не маем палажэнняў аб факультэце, кафедры, аб парадку замяшчэння пасад прафесарска-выкладчыцкага саставу і шмат іншых нарматыўных дакументаў.

Таму, агульна-прававому аддзелу разам з зацікаўленымі службамі трэба ўзяць на сябе распрацоўку гэтых і іншых дакументаў і да канца 1993 года ўнесці праекты на зацвярджэнне Вучонага Савета універсітэта.

У бягучым годзе рэктарат універсітэта працягваў работу па скарачэнню штатаў і колькасці ўпраўленчага апарата. Колькасць прафесарска-выкладчыцкага саставу скарочана ў гэтым годзе на 73 адзінкі, на 5 адзінак паменшана колькасць намеснікаў дэканаў, да канца года на 33 працэнты будзе скарочана колькасць супрацоўнікаў вылічальнага цэнтра.

Сённяшнія абставіны настойліва дыктуюць нам неабходнасць узмацнення кантролю за дзейнасцю факультэтаў, усіх структурных падраздзяленняў універсітэта. Трэба зрабіць усё неабходнае, каб праходзячыя разбуральныя працэсы як мага менш паўплывалі на калектыў. Гэта патрабуе ад нас распрацоўкі доўгатэрміновай праграмы пераўтварэння яго ў сапраўды вядучы нацыянальны універсітэт Беларусі з шырокай варыянтнасцю навучальных праграм і адукацыйных методык, арыентаваных на асобу, яе здольнасці, магчымасці і жаданні, гуманізаваныя ў поўным сэнсе гэтага слова.

* * *

Не засталіся па-за ўвагай рэктарата і прафкома і сацыяльныя пытанні.

Супрацоўнікі ўніверсітэта атрымалі за гэты час 61 кватэру (59 дзяржаўных і 2 ЖБК, 4 — з падменнага фонду).

17 супрацоўнікаў атрымалі магчымасць будаваць катэджы ў Шчамысліцы.

За кошт прафкома і адміністрацыі ўніверсітэта атрыманы 148 пуцёвак у пансіянаты, на турбазы, у дамы адпачынку на суму 9 млн. 263 тысячы 776 рублёў. 237 пуцёвак было атрымана за кошт сацыяльнага страхавання.

* * *

У сучасны момант на балансе ўніверсітэта знаходзіцца 59 будынкаў і збудаванняў, у тым ліку 9 інтэрнатаў, 15 вучэбных карпусоў і 35 іншых аб'ектаў агульнай плошчай больш за 23 тысячы квадратных метраў. Многія з іх здадзены ў эксплуатацыю ў 50—60 гады і патрабуюць капітальнага рамонту і рэканструкцыі.

Аналіз гаспадарчай дзейнасці падраздзяленняў і службаў адміністрацыйна-гаспадарчай часткі ўніверсітэта паказвае, што нягледзячы на цяжкасці, у цэлым планы капітальнага і бягучага рамонту выконваюцца, планамерна вырашаюцца пытанні матэрыяльнага забеспячэння. На капітальны рамонт за восем месяцаў бягучага года затрачана 53,5 млн. рублёў (пры гадавым заданні 40,0 млн. рублёў) у тым ліку на вучэбныя корпусы 38,3 млн. рублёў, на інтэрнаты — 15,4 млн. рублёў, асобна на рамонт інтэрната № 6 выдаткавана 6,5 млн. рублёў. Адрамантаваны і ўведзены ў эксплуатацыю філіял інтэрната № 9 гасцінічнага тыпу. У бягучым годзе ўніверсітэт набыў матэрыялаў і маёмасці на 43,6 млн. рублёў, у тым ліку мэблі на 15 млн. руб., металапрадукцыі на 6 млн. руб. лакафарбавальнай прадукцыі на 4 млн. рубл. і іншай маёмасці на 7,5 млн. руб. Гэта дазволіла да пачатку вучэбнага года забяспечыць вучэбныя корпусы і інтэрнаты ўсім неабходным для іх нармальнага функцыяніравання.

Увядзенне ў эксплуатацыю сталярнага цэха дазволіць зняць пытанні вытворчасці сталярных вырабаў для патрэб інтэрнатаў і вучэбных корпусаў.

У вучэбным корпусе па вул. Захарава, 59 арганізаваны ўчастак па рамонту вучэбнай і кабінетнай мэблі.

Да пачатку вучэбнага года праведзены бягучы рамонт прадпрыемстваў грамадскага харчавання, закуплена і ўстаноўлена 30 адзінак кухонна-тэхналагічнага абсталявання на 2,6 млн. рублёў.

У 1993 г. аўтапарк папоўніўся 6 аўтамабілямі.

* * *

На заканчэнні даклада рэктар, член-карэспандэнт АН РБ Ф. М. Капуцкі прапанаваў у якасці эксперыменту правесці ў наступным годзе адкрыты прыём студэнтаў на ўсе спецыяльнасці з ліку выпускнікоў сярэдніх школ, якія не маюць здавальняючых адзнак у атэстаце. У першым семестры не выплочваць такім студэнтам стыпендыю і праводзіць пісьмовыя экзамены пад час зімовай сесіі. Па выніках экзаменаў тых, хто атрымаў выдатныя і добрыя адзнакі пераводзіць на бясплатнае навучанне, а тыя, хто мае здавальняючыя адзнакі, змогуць працягваць навучанне на платнай аснове. Студэнты, якія атрымаюць нездавальняючыя адзнакі павінны будуць пакінуць ВНУ. Такі парадак будзе дзейнічаць на працягу ўсяго часу навучання.

Рэдакцыя запрашае чытачоў да абмеркавання гэтай праблемы.

ПРАЗ РАСЧЫНЕНЫЯ ДЗВЕРЫ

«Беларускі час»: з дакладнасцю да секунды

Аказваецца, ні ў якім вымярэнні няма такой дакладнасці, як у часе. Можа таму многае ў нашым жыцці цесна прывязана да яго. Кожны дзень мы распісваем ледзь не па хвілінах. І ўвогуле: ці магчыма ўявіць сённяшнее жыццё без гадзіннікаў?

У кожнай краіне ёсць службы, якія займаюцца кантролем дакладнага часу. На Беларусі гэта — сектар службы часу і частаты пры Мінскім цэнтры стандартызацыі і метралогіі. Менавіта ён забяспечвае наша жыццё самым дакладным часам, таму з пэўнай доляй умоўнасці яго можна назваць галоўным дзяржаўным гадзіннікам.

Нягледзячы на такі значны статус, «Беларускі час» нічым надзвычай цікавым знешне не вылучаецца. Большую частку памяшкання займае радыёэлектронная і тэлевізійная апаратура, разабрацца ў якой мне дапамог вядучы інжынер «БЧ» **Аляксей Уладзіміравіч ЗАДРЭЙКА:**

— Эталонам дакладнага часу з'яўляецца група з шасці вадародных стандартаў частаты (41-70). З дакладнасцю $5 \cdot 10^{-13}$ яны выпрацоўваюць частату Герца, роўную па часе, як вядома, адной секундзе. Па ёй і вызначаецца дакладнасць часу.

Спадарожнікавая і кабельная сувязь забяспечвае пастаянны кантакт з Масквой, да якой непасрэдна прывязаны наш час і дзе знаходзіцца першасны эталон, і пастаўляе інфармацыю пра час у Дом радыё і на тэлебачанне...

А. У. Задрэйка адказаў на пытанні, якія, на нашу думку, могуць зацікавіць кожнага.

— Раней мы жылі па адным часе з Масквой. А сёння «падзяліліся». Чаму так сталася?

— І Мінск, і Масква знаходзяцца ў адным часавым поясе, але на розных канцах. Часавая розніца паміж гарадамі складае каля сарака пяці хвілін. Аднак для большай зручнасці гэтую лічбу акруглілі да шасцідзесяці. Вось так і атрымалася гадзіна розніцы паміж сталіцамі.

— Людзі ўжо звыкліся штогод пераходзіць то на летні, то на зімовы час. Але чаму перавод стрэлак адбываецца ў тры гадзіны ўначы? Здаецца, не самы зручны час.

— Так атрымалася, што перавод часу наперад альбо назад прынята рабіць апоўначы, для большай зручнасці. Але не па нашым часе, а па Грынвічу, розніца з якім у нас тры гадзіны. Але гэта зусім не азначае, што кожны жыхар Беларусі павінен уставаць уначы і пераводзіць стрэлкі.

— Перад пачаткам кожнай гадзіны радыё перадае шэсць сігналаў. Што яны азначаюць?

— Сігналы нясуць у сабе дакладную інфармацыю бягучага часу, па якой, у прыватнасці, ідзе аўтаматычная настройка гадзіннікаў са спецыяльным прыёмнікам. Дарэчы, была ў нас задума сумесна з «Інтэгралам» стварыць ручны гадзіннік з такім прыёмнікам. Гэта пазбавіла б чалавека пастаянных турбот і з іх настройкай, і з пераводам стрэлак...

Мець дакладны час — першапачатковая патрэба жыцця. І калі ягоная пагрэшнасць складае ўсяго секунду за 300 год (а менавіта так можна расшыфраваць $5 \cdot 10^{-13}$), то можна не сумнявацца: па дакладнасці часу Беларусь не адстае ні ад Амерыкі, ні ад Японіі.

З БІЛЕТАМ ПА ЎСІМ СВЕЦЕ?

Міжнародная асацыяцыя студэнтаў, акрамя ўсяго іншага, займаецца і міжнароднымі студэнцкімі білетамі, уладальнікі якіх могуць вандраваць амаль па ўсім свеце за паўцаны.

Білет мае сілу больш чым у 70 краінах. На жаль, студэнты не могуць карыстацца гэтым правам на тэрыторыі рэспублік былога Саюза, у тым ліку і на Беларусі.

Руслан Папоў, былы старшыня прафбюро факультэта прыкладной матэматыкі і інфарматыкі, а зараз — камендант шостага інтэрната, які займаецца гэтым пытаннем на грамадскіх пачатках, лічыць, што яно не будзе вырашана на Беларусі яшчэ пэўны час, таму што галоўная ўмова такой дамоўленасці — гарантыі палітычнай стабільнасці ў краіне.

Але ж Руслан усё ж змог атрымаць для беларускіх студэнтаў у мінулым годзе каля 70 такіх білетаў, у Варшаве. Праўда, з Беларусі ў іншыя краіны студэнты будуць плаціць за квіток поўны кошт, затое назад — грошай спатрэбіцца напалову менш. Ёсць некалькі нюансаў, і у кожнай краіне свае. Напрыклад, калі студэнт знаходзіцца у Польшчы ці Германіі, і ведае, што ў хуткім часе прыедзе яшчэ раз у гэтую краіну, то ён мае магчымасць заказаць квіток з Беларусі ў далёкае замежжа, і заплаціць за яго ў два [illegible]

На пачатку кастрычніка Руслан ізноў пачынае збіраць дакументы, каб паехаць у Варшаву. Студэнтам, якія жадаюць атрымаць міжнародны студэнцкі білет, трэба прадставіць ксеракопію студэнцкага білета ці даведку, што ён з'яўляецца студэнтам, запоўніць анкету, прынесці фотаздымак. Дарэчы, каштуе білет 13 долараў і дзейнічае з 1 верасня бягучага года да 31 снежня наступнага. Набыць яго могуць і выкладчыкі, але за 15 долараў. А хто ўжо мае такі білет, можа проста падоўжыць тэрмін яго дзейнасці.

ШТО ТАКОЕ ФГП?

ФАКУЛЬТЭТ ГРАМАДСКІХ ПРАФЕСІЙ І ІНФАРМАЦЫЙНА-НАВУЧАЛЬНЫ ЦЭНТР «ВЕДЫ»

аб'яўляюць набор на курсы:
— польскай мовы;
— нямецкай мовы;
— стэнаграфіі і машынапісу;
— медсясцёр-касметолагаў;
— кройкі і шыцця;
— турызму.

Курсы платныя, але... Дзякуючы новым методыкам, распрацаваным выкладчыкамі, тут ўсяго толькі за адзін год вы зможаце атрымаць тыя навыкі, на авалодванне якімі ў іншых установах падобнага тыпу спатрэбяцца 3—4 гады. Тым больш, аплата за курсы амаль удвая ніжэй, чым у цэлым па горадзе.

Звяртайцеся па адрас: вул. Бабруйская, 9, 4 паверх, пакой 419 (корпус бухгалтэрыі).

Даведкі па тэлефоне 68-70-30 з 11 да 15 гадзін.

А таксама звяртайце ўвагу на рубрыку «Беларускага ўніверсітэта» «Што такое ФГП?»

НУ І НУ!

ВІДАВОЧНАЕ — вытлумачальнае

Незвычайным попытам стаў карыстацца альбом «Іканапіс Беларусі XV—XVIII стагоддзяў», выдадзены ў 1992 годзе ў Мінску. Невядомыя асобы, якія з'явіліся ў Доме друку прапанавалі 6 тысяч рублёў за адзін экземпляр выдання. Прычым вечарам, калі мужныя выдаўцы пачалі расходзіцца па дамах, курс куплі падняўся да 7 тысяч. На рэчывым рынку «Іканапіс Беларусі» ужо даўно каштуе 8, а ў некаторых крамах — 13 тысяч рублёў. Але невядомыя асобы, калі верыць упартым чуткам, маюць больш круты збыт: 80 штук за адзін экземпляр выдання.

Наколькі можна верыць чуткам, сказаць цяжка. Але тое, што альбом, выдадзены на высокаякаснай паперы з тэкстам на беларускай, рускай, англійскай, французскай і нямецкай мовах тыражом усяго 15 тысяч экзэмпляраў, каштуе такіх грошай і можа быць цікавым за мяжой, як адзінае ў сваім родзе выданне пра іканапіснае мастацтва Беларусі,— гэта безумоўна.

ЦЭНТР ІДЗЕ НА СУВЯЗЬ

У 1994 годзе ў Мінску павінен адкрыцца амерыканскі культурны цэнтр. Гэта акцыя пройдзе ў рамках комплекснай дапамогі Злучаных Штатаў незалежным дзяржавам. Асноўная задача цэнтра — развіццё эканамічных і культурных сувязей паміж краінамі. Мяркуецца, што з дапамогай цэнтра будуць рэалізаваны многія навуковыя і адукацыйныя праграмы. Студэнты змогуць атрымліваць кансультацыі, вывучаць англійскую мову. Тут жа плануецца адкрыць бібліятэку з кнігамі на рускай і англійскай мове.

НЕ ЖАРТАМ, А ЎСУР'ЁЗ

ХАЧУ Ў ПАРЫЖ!

Каб сустрэцца з Таццянай Шыманскай, я мусіла дачакацца яе вяртання з першай «замежнай дыпламатычнай» камандзіроўкі — з вёскі Залужжа Старадарожскага раёна, дзе будучыя дыпламаты дапамагалі гаспадарцы ратаваць ураджай бульбы.

Усяго на аддзяленні міжнародных адносін гістарычнага факультэта зараз навучаецца 85 чалавек. Сярод іх — чатыры дзяўчыны: тры першакурсніцы і Таццяна, адзіная сярод сваіх аднакурснікаў, вучыцца ўжо на другім.

Таццяна заўсёды імкнулася чым-небудзь здзіўляць свет і калі запыталіся ў яе яшчэ ў шостым класе, кім яна марыць быць, адказала: «Буду дыпламатам!» З таго часу яе так і ўспрымалі, як будучую дыпламатку, але толькі жартаўліва. І, здаецца, нечакана нават для самой Таццяны гэтыя прыемныя дзіцячыя жартачкі ажыццявіліся.

Палітыка і жанчына. Дыпламатыя на дзяржаўным узроўні — сур'ёзная справа. Адказная. І толькі мужчынская? Пра гэта можна доўга спрачацца. Вось толькі ўрывак з падобнай спрэчкі, у якую я паспрабавала ўцягнуць аднакурснікаў Таццяны. На калідоры. Перад заняткамі.

— Прафесія гэта не выключна мужчынская...

— А мне здаецца якраз наадварот.

— Ды што вы, жанчына ў дыпламатыі? Не су-р'ёз-на!

— Але кожнае правіла мае выключэнне...

— Не, усё ж гэта нават вар'яцтва нейкае — давяраць важныя дзяржаўныя пытанні жанчыне. Яна ж падуласна пачуццям...

— А мужчына?

— А мужчына заўсёды кантралюе свае паводзіны.

— А жаночая інтуіцыя?

— Ёй не месца ў вялікай палітыцы.

— Але дзеля розных поглядаў чаму б жанчыне не быць у дыпламатыі?

— Вось, да прыкладу, сакратар-рэферэнт. У якасці сакратара яшчэ можна ўспрымаць жанчыну, але ў якасці дыпламатычнага супрацоўніка... Вельмі шмат адказных рашэнняў трэба на сябе браць. А сямейны бюджэт? Хто у асноўным вырашае? Мужчына.

— Жанчына.

— Жанчыне давяраць грошы?..

— Колькі я ведаю сем'яў, і толькі ў адной з іх сямейным бюджэтам распараджаецца муж.

— І правільна робіць...

— Вось будзе ў вас сям'я, спадар стараста, я пагляджу, як вы будзеце распраджацца фінансамі... Будзеце прыносіць жонцы дадому заправалту ў 30 тысяч...

— А вы?

— А я? Наогул не буду прыносіць яе дадому.

— Ён будзе рабіць сваёй жонцы каштоўныя падарункі.

І наогул, калі жанчына жадае паўдзельнічаць у вялікай палітыцы, няхай зробіцца жонкай дыпламата.

— А вы б жадалі, каб ваша жонка займалася палітыкай?

— Палітыкай? Мая жонка? Не, што вы!

Размову працягвае Валерый Міхайлавіч Пісараў, выкладчык навейшай гісторыі краін Еўропы і Амерыкі:

— Давяраць жанчыне ў дыпламатыі можна. Заходняя дыпламатыя дала нам цудоўныя прыклады: прэм'ер-міністр Канады, Нарвегіі. І ў нас — тая ж Старавойтава. Жанчына па сваёй прыродзе павінна быць дыпламатам. Канешне, давяраць аднаму чалавеку лёс краіны нельга. Жанчына павінна ў дыпламатыі і палітыцы быць не адна. А ў асяроддзі мужчын яна сваё месца знойдзе, і з поспехам.

А для Таццяны Шыманскай галоўнае зараз — здабыць як мага больш ведаў. Да Францыі яшчэ далёка, і ўсё пра яе толькі «жартачкі» — ад французскай мовы, якую Таццяна ўжо няблага ведае, да першай курсавой па знешняй палітыцы Францыі. Але ўсё можа здарыцца.

Таццяна КАЗАК.

ПЕДСАВЕТ

«Я Б У НАСТАЎНІКІ ПАЙШОЎ»

«1 верасня. Першы ўрок, першае знаёмства з дзевятым класам... 2 верасня. На пачатку кожнага ўрока знаходжу на крэсле кнопкі. Правяраюць. Даўняя традыцыя жыве і квітнее. Але нічога, будзе чым карты да дошкі прыціскаць... 3 верасня. У шостым класе паставіў першыя ў сваёй рабоце «пяцёрку» і «двойку»... (з дзённіка настаўніка).

З Ігарам (для многіх ужо Аляксандравічам) Валахановічам пазнаёміўся пяць год таму, калі той паступіў на гістарычны факультэт універсітэта. Гады вучобы праляцелі вельмі хутка і ўчарашні студэнт сёння ўжо настаўнічае на перыферыі, з'яўляецца класным кіраўніком 9 класа. Пасля заканчэння універсітэта была ў яго магчымасць застацца ў Мінску, знайсці больш прэстыжны варыянт працаўладкавання. Стоячы перад няпростым выбарам, ён аддаў перавагу школе. Якраз з гэтага пытання і пачалася наша гутарка:

— Разумееце, я і сабе не магу даць адназначны адказ, чаму пайшоў працаваць у школу. Некаторыя выпускнікі як агню баяцца размеркавання ў школу. Чаму? Чым школа іх так пужае? Ажно цікавасць бярэ. Ужо другі месяц я настаўнічаю і не знаходжу ў гэтай працы нічога дрэннага.

— Якія праблемы паўстаюць на шляху маладога настаўніка, і як ты іх вырашаеш?

— Іх хапала. Пачынаючаму настаўніку трэба знайсці, перш за ўсё, паразуменне з дырэктарам і калегамі па працы. А яшчэ трэба заваяваць аўтарытэт у школьнікаў. Апошняе рэалізаваць больш складана. Сам яшчэ не так даўно скончыў школу і таму не паспеў забыцца на адносіны вучняў да «неабстраляных» настаўнікаў, асабліва калі тыя па прычыне сваёй нявопытнасці ідуць часам на паваду ў класа. І каб падобнага не здаралася, трэба з імі быць у меру прынцыповым і строгім. Дзеля гэтага ў адносінах з вучнямі я прытрымліваюся некаторых правілаў. Па-першае, калі я перакананы ў аб'ектыўнасці пастаўленай адзнакі, а вучань спрабуе яе аспрэчваць, ні ў якім разе не мяняю свайго рашэння. Па-другое, ніколі не затойваць на вучняў злобу, што б тыя не зрабілі: дзеці ёсць дзеці. І, па-трэцяе, патрабую дакладнага і своечасовага выканання сваіх даручэнняў. Калі напачатку вучні не надта сур'ёзна ставіліся да маёй патрабавальнасці, то зараз іх думкі на гэты конт змяніліся.

— Ці ёсць у цябе жаданне нешта змяніць у школьнай «кухні»?

— Школа — гэта сістэма з двума палюсамі. На адным вучні, на другім — настаўнікі. Паміж імі—вялікая прастора. Так, вучням не ўсё падабаецца ў школьнай сістэме, нешта ім хацелася б змяніць. Але пры гэтым яны мала ведаюць, як ты сказаў, школьную «кухню». Знешне здаецца, што настаўнік цалкам свабодны ў сваёй прафесіі. Але гэтая свабода — усвядомленая неабходнасць. Настаўнік мае перад сабою праграму, метадычныя патрабаванні, вялікі клас, сорак пяць хвілін уроку, час, за які трэба паспець і апытаць вучняў, і расказаць ім новую тэму, і запоўніць класны журнал. Эксперыментаваць з усім гэтым цяжка і ці патрэбна ўвогуле?

— Ды і прадмет, зазначым, дастаўся табе не з лёгкіх...

— Наўрад ці магчыма ўсё пералічыць. У гэтым годзе ідзе пераход ад старой праграмы да новай. Як вынік, многія класы маюць непамерна вялікі аб'ём матэрыяла па гісторыі для вывучэння. На што раней адводзіўся год альбо паўтара, зараз выкладаецца за паўгода. І каб паспець усе расказаць, трэба ставіць гісторыю ў класе на 4 — 5 разоў на тыдзень, прычым кожны раз даваць па дзве-тры тэмы. Нагрузка непамерная нават для студэнта.

Альбо ўзяць сітуацыю з падручнікамі. Па некаторых дысцыплінах іх няма. Ёсць, да прыкладу, «Дапаможнік па гісторыі Беларусі (для 5 — 6 класаў)», які для школы зусім не падыходзіць. Адзін тэкст, многа дат і прозвішчаў, адсутнасць малюнкаў, схем і многага іншага. Напісаны ён навукоўцамі, якія добра ведаюць гісторыю, але не маюць ніякага дачынення да школы. Што казаць, калі вышэйназваны дапаможнік для пятага класа можа быць выкарыстаны студэнтамі першага курса гістарычнага факультэта.

Разам з тым, нарэшце, размежавалі гісторыю Беларусі і Расіі. Калі мы жывем зараз у незалежнай дзяржаве, то павінны больш увагі надаваць сваёй гісторыі.

— Ігар, а сваёй адукацыяй ты задаволены?

— Плюс універсітэцкай падрыхтоўкі ў паглыбленым вывучэнні самой гісторыі. Мінус — у досыць павярхоўным знаёмстве з методыкай школьнага выкладання і псіхалогіяй. Аднак мінус хутка знікае пасля некалькіх месяцаў працы ў школе, а плюс застаецца назаўсёды.

Аляксандр ЮРЫН.

ЯК ДАПАМАГЧЫ САБЕ ПРЫ ХВАРАВІТЫМ СТАНЕ?

СЛУЖБА 03

Згадзіцеся, гэта здараецца нярэдка. Быццам бы і тэмпература нармальная і ўрач не знаходзіць падстаў для хвалявання аб стане вашага здароўя, а стомленасць не дае актыўна працаваць. Што рабіць? Часова перапыніць працу, якая выклікала стомленасць, прыняць цёплую ванну ці зрабіць нажную ванну хвілін на дзесяць, а часам дастаткова проста пасядзець ці трохі паляжаць, высока падняўшы ногі, або выпіць шклянку гарбаты з малаком ці мёдам.

У мэтах прафілактыкі стомленасці трэба правільна чаргаваць усякую дзейнасць з адпачынкам. Добра дапамагаюць наступныя сродкі:

— кожную раніцу абціracца халоднай вадой;

— пры інтэнсіўнай разумовай працы абавязкова перад сном рабіць нажную гарачую ванну на 10 хвілін;

— па меры магчымасці не забывацца на ўжыванне агародніны, садавіны, арэхаў, рыбы.

Ёсць і яшчэ адзін цудадзейны сродак ад упадку сіл. Нацёртую на цёрцы рэдзьку есці некалькі разоў на дзень, запіваючы сталовай лыжкай вады.

Галаўныя болі

Яны бываюць featureрознага характару. Прычынай іх могуць стаць акуляры, якія не падыходзяць. Тады дастаткова іх змяніць і болі знікнуць.

Між іншым, кожнаму з нас неабходна ведаць паказчыкі свайго крывянога ціску. Тады можна будзе да сустрэчы з урачом пры павышаным ціску пакласці гарчычнік на патыліцу, а пры паніжаным выпіць гарачай гарбаты ці кавы. Добра патрымаць валідол пад языком для сняцця спазмаў сасудаў.

Мігрэнь — бывае ад няправільнага кровазвароту, ад дрэннай работы страўніка. Хвароба часта пачынаецца з таго, што вочы засцілаюцца туманам, здараецца, у кагосьці цямнее ў вачах, у іншых — вочы слязяцца.

Асабліва часта мігрэнь паяўляецца пасля хваробы, калі арганізм недастаткова адужаў. Яна можа быць і спадчыннай. Вылячыць гэту хваробу вельмі цяжка, але паспрабаваць палепшыць самаадчуванне можна.

Часам боль знімаецца прыкладваннем да скроні лімоннай коркі. Калі ў час галаўнога болю адна палавіна галавы робіцца чырвонай, на гэты бок трэба класці халодныя прымочкі, а ногі апускаць у гарачую ваду. Карысна таксама ўсю галаву абвязваць гарачым ручніком ці некалькі хвілін пасядзець пад звычайным фенам.

Бяссонніца. Яе выклікаюць розныя прычыны. Часцей за ўсё яна суправаджае людзей, якія маюць няўстойлівую нервовую сістэму, лёгка ўзбуджаюцца. У такім выпадку трэба пазбягаць па вечарах разумовай працы, любой актыўнай дзейнасці, прагляду перадач па тэлевізары, асабліва дэтэктываў і фільмаў жахаў.

Карысна прыкласці грэлку да ног ці апрануць шарсцяныя наскі.

Калі казаць аб народных сродках, дык гэта выпіванне на ноч шклянкі гарачай салодкай вады, гарачага малака ці вады з мёдам, альбо гарачага настою валер'янавага кораню.

Пры бяссонніцы ад фізічнай стомленасці дастаткова прыняць цёплую нажную ванну. Пры разумовай стомленасці прымаюць прахладныя ванны альбо душ. Калі гэта не дапамагае, рэкамендуецца пашыць бялізну з цёплай тканіны, афарбаваць спальню ў цёмны тон, добра заштораваць вокны. Зразумела, калі бяссонніца мучыць вас на працягу доўгага часу, неабходна звярнуцца да ўрача.

Н. КРАСІЛЬНІКАВА,
урач.

НА КНІЖНАЙ ПАЛІЦЫ

НАДРУКАВАНЫЯ ЎПЕРШЫНЮ

У Мінску адкрылася выстаўка слоўнікаў, якія выйшлі ў рэспубліцы за апошнія сем дзесяцігоддзяў. Экспазіцыя арганізавана сумеснымі намаганнямі Міністэрства інфармацыі і Нацыянальнай кніжнай палаты Беларусі, з фондаў якіх і ўзята большасць экспанатаў старых выданняў. «Маладое» пакаленне слоўнікаў прадстаўлена прадукцыяй цяперашніх дзяржаўных і камерцыйных структур. Сярод іх пакуль не было чарговага выдання незалежнай выдавецкай кампаніі «Тэхналогія»—«Ангельска-Беларускага» і «Беларуска-Ангельскага» слоўнікаў вядомага дзеяча нашай эміграцыі з ЗША Яна Пятроўскага.

Наш карэспандэнт сустрэўся з прэзідэнтам НВК «Тэхналогія» Вацлавам БАГГДАНОВІЧАМ.

— Ці нельга больш падрабязна расказаць аб дзейнасці вашай яшчэ юнай кампаніі?

— Нашы чытачы, а значыць і нашы сябры, якія ўважліва сочаць за дзейнасцю выдавецтва, ведаюць, што вось ужо больш года мы выдаем і распаўсюджваем на Беларусі і за яе межамі фактычна адзіны англамоўны часопіс аб нашай рэспубліцы «Беларускі агляд», газету эміграцыі «Беларус». За кароткі час выдавецтва выдала ў свет так неабходныя зараз слоўнікі — «Расейска-беларускі вайсковы», «Расейска-беларускі хімічны», «Расейска-беларускі фізіялагічны», грунтоўную рэлігійную працу на роднай мове «Будслаў — сьвятыня Беларусі», першую кнігу таленавітага беларускага паэта і барда Анатоля Кудласевіча «Плакун-трава».

— І вось слоўнікі Пятроўскага, пра якога мы, на жаль, ведаем вельмі мала.

— Дарма. Пісьменнік, навуковец Ян Пятроўскі нарадзіўся і вырас у Слуцку, пасля вядомых гістарычных завірух дзвюх сусветных войнаў «пагасціў» у Нямеччыне, Аўстрыі, а зараз ужо доўгі час жыве ў ЗША, у штаце Фларыда. У свае амаль 90 год з'яўляецца дзейсным і актыўным Прэзідэнтам адукацыйна-харытатыўнага фонду Яна і Аліцыі Пятроўскіх. Галоўная мэта фонду — інфармаванне свету аб Беларусі, спрыянне развіццю беларускай мовы і культуры, пашырэнню нацыянальнага друкаванага слова. Ян Пятроўскі — аўтар «Клясічнага грэцка-беларускага слоўніка», укладальнік шырокавядомага двухтомніка «Лепшыя думкі чалавека», перакладчык на родную мову «Выбраных дыялогаў» Платона, «Універсальнай Дэкларацыі правоў чалавека« і цэлага шэрагу іншых кніг. Слоўнікі Пятроўскага, па водгуках спецыялістаў з Інстытута замежных моў, па свайму зместу ўнікальныя. Яны налічваюць звыш 10 тысяч тэрмінаў, прычым беларуская частка падаецца «тарашкевіцай».

— Гэта зразумела, што слоўнікі будуць карысныя ўсім, хто вывучае ангельскую мову, навукоўцам, студэнтам, філолагам, жыхарам англамоўных краін, якія бяруцца за вывучэнне беларускай мовы, але не менш важна і тое, што на Беларусь вяртаецца велізарны навуковы, культурны і этнаграфічны пласт нашай гісторыі, які ўтрымлівае ў сабе адзінае слова—«эміграцыя»...

—...менавіта таму, каб чытачы адчулі і дух, і трагічнасць, і шчасце той страшэнна цяжкай эпохі, мы максімальна імкнуліся захоўваць мову арыгінала.

Ян Пятроўскі выдаў свае слоўнікі ў 1946 годзе ў Аўстрыі. На Беларусі ж яны, як, дарэчы, і ўсе пералічаныя вышэй выданні нашай выдавецкай кампаніі, друкуюцца ўпершыню і вельмі абмежаваны накладам — усяго 2 тысячы асобнікаў. Папярэдні кошт двух слоўнікаў, выдадзеных у адной кнізе — 1.500 рублёў (кошт канца лістапада, калі выданне ўбачыць свет).

Даведацца больш дакладна аб умовах распаўсюджвання слоўнікаў можна па тэлефоне 21-77-40.

М. МІКАЛАЕВА.

ПАПЯРЭДЖАННЕ

Будзьце пільнымі!

У сувязі з павелічэннем крадзяжоў з кватэр і службовых кабінетаў праваахоўныя органы папярэджваюць: ва ўмовах дэфіцыту і высокіх цэнаў злачынцы не грэбуюць нічым.

Міліцыя рэкамендуе:

— Не пакідайце нават на вельмі кароткі час кабінет адчыненым;

— не дапускайце выпадкаў пакідання ключэй у замках дзвярэй кабінетаў на любы час;

— выходзячы з кабінета, вялікія сумы грошай і каштоўнасці кладзіце ў сейф ці забірайце з сабой;

— не перадавайце ключы ад службовых памяшканняў невядомым грамадзянам;

выключыце выпадкі пакідання ключэй ад кватэры на стале ці ў плашчах і пінжаках, пакінутых вамі ў кабінеце. Заўсёды насіце іх з сабой;

— разам з калегамі па рабоце высвятляйце асобу грамадзян, якія ходзяць па калідоры і зазіраюць у кабінеты.

**Э. ПЕТРАШЭЎСКІ,
намеснік начальніка
аддзялення аховы
грамадскага парадку
і прафілактыкі
Маскоўскага РАУС
г. Мінска.**

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

220079, 1-ы Загарадны зав...
Мінская паліграфічная ...
«Чырвоная зорка» М...
імя Я. Коласа.

14 кастрычніка
Зак. 1709.
Т. [illegible] экз.

220080, Мінск-80, УНІВЕРСІТЭЦКІ ГАРАДОК, ВУЛ. БАБРУЙСКАЯ, 9, ПАВЕРХ 4, ПАКОІ 74-75.
ТЭЛЕФОН 20-68-27.

Рэдактар
М. Г. ЗАГОРСКАЯ.

Газета падпісана ў друк 15.10.93 у 16.00